

פקחים צעירים שמורת טבע נחל עיון

ברוכים
הבאים!

החוברת של

ילדים שלום

אני ארצי, אני שובב, אני כמוכם צעיר, אני יעל,
ואני אוהב לטייל ברחבי ישראל.
הייתי כבר במקומות רבים כל כך!
ויש לי עוד המון מה לראות...

במדבר, בחורש, בחוף ובים,
כולם אני מטייל ושומר עליהם גם!
רוצים להצטרף אליי? לכיף, ללמוד דברים מרתקים וגם לשמור על הסביבה?
רוצים? מצוין! אז בואו נטייל באהבה.

קחו את החוברת וביחד נטייל בשמורת טבע נחל עיון.
כאן תגלו נופים בלתי נשכחים,
וגם מפלים גבוהים שכל השנה שוצפים!

הצטרפו אלינו ותהיו "פקחים צעירים", ובדרך תלמדו איך מטיילים נכון וגם נהנים.
הרימו רגליים וקרניים, קחו עט והורים,
נפתור חידות ונבין את סוד הדברים.
וכאשר תסיימו את כל המשימות תוכלו להתייצב לטקס, שהוא יום חג,
לקבל את התעודה וגם את התג!

שלכם באהבה,

ארצי,
מדריך הטיולים האישי שלכם.

מילה להורים: מסלול המשימות מתחיל לצד בריכת המים של מפל עיון. אליו מגיעים בהליכה קצרה
מהכניסה הצפונית של שמורת הטבע.

משימה 1 - סוד המים בשמורה

איזה מקום נהדר להתחיל בו את הטיול היפה הזה, עם המים הזורמים והצמחייה הירוקה! דעו לכם שמאחורי זרימת המים כאן מסתתר סיפור מיוחד במינו. השלימו את המילים החסרות לפי האיורים, וגלו בעצמכם...

נחל עיון הוא אחד מ- _____ המקורות של נהר הירדן. הוא נובע משטח מדינת לבנון השכנה, ומשם מתפתל ומגיע למקום שבו אתם כעת נמצאים. החקלאים בלבנון זקוקים למי הנחל כדי להשקות את ה _____ שלהם, ולכן מימיו מנוצלים עוד לפני שהם מגיעים אלינו. וכך, מדי שנה, התייבש הנחל בימי הקיץ השחונים. אין מי שאוהב לראות נחל יבש, אבל יש מי שממש נפגעים מכך: _____ ה _____ והצמחים בשמורת הטבע, שזקוקים ל _____ כדי לחיות. לפני כמה שנים הוחלט בישראל לחוקק את חוק "זכות המים לטבע". למה? כי לא רק בני האדם זכאים ולהשתמש במים, אלא גם הטבע. נכון שזה צודק? לכן, בשנת 2009 הוחלט ברשות הטבע והגנים להזרים מים לנחל עיון גם בקיץ. נשמע מסובך? זה באמת כך! הוחלט לחבר _____ אל מימיו של נחל דן הסמוך, שהוא גדול ואיתן. כיום זורמים המים בנחל עיון בכל ימות השנה. הביטו בשפיריות, בציפורים וב _____ שמתגוררים בשמורה. נכון שהם נראים שמחים?

כדאי לדעת: את מדינת לבנון אפשר לראות ממש ממסלול הטיול שלכם. חפשו יחד עם ההורים את _____ הגבול הסמוכה. זה כמעט כמו טיול בחוץ-לארץ!

הידעת?

נחל עיון זורם בשמורת טבע שבה הכניסה למים אסורה. הסיבה: שמירה על בעלי החיים המתגוררים בנחל - מחרקי מים זעירים, דרך סרטני נחלים ועד מינים שונים של דגים.

המשיכו במסלול הטיול ולאחר כמה דקות עצרו לצד המים בכל מקום שנראה לכם שכף לשבת בו.

משימה 2 - עולם של חיות

למרות שבשעות היום רבים מהם מסתתרים, מעניין לגלות כי שמורת הטבע נחל עיון היא ביתם של בעלי חיים רבים. את חלקם ממש קל לפגוש, למשל דגים, פרפרים וציפורים ממינים שונים. פתרו את התשבץ, וגלו בעל חיים שמסתתר בקטע שצבוע בצהוב. אותו בטוח תפגשו בשמורה!

כדאי מאוד להתייעץ עם ההורים ולהיעזר בדפדפת המידע שקיבלתם בכניסה לשמורה.

1. נשמע שהדג הזה אוהב לחפוף את ראשו...
2. בעל חיים גדול (ולא כשר!) ששמו קשור לכינוי של מי שאוכל בלי סוף (2,4).
3. מכרסם שגופו מכוסה ב"קוצים" ארוכים וחדים (זה לא קיפוד...).
4. ציפור שיר שמתגוררת בנחל בחורף. אפילו שמה קשור לנחלים.
5. ציפור מיוחדת שנדיר לפגוש בישראל. שמה קשור למילה נרדפת לקיר (רמז: מכירים את הכותל המערבי?). שמה מופיע גם בדפדפת שקיבלתם, וצבעיה אפור ואדום.

הידעת?

רוצים להיות בלשי חיות?

אם תחפשו היטב, תוכלו לגלות בטויל שלכם רמזים רבים להימצאות בעלי חיים: מ"קוצים" של דרבנים ועד לעקבות של חזירי בר.

משימה 3 - טחנת הקמח מתעוררת לחיים

קעת אתם עומדים באחד המקומות הקסומים בשמורה.
כמה שיפה פה - ממש קשה להפסיק להתבונן על המפל הזה!
אז אל תפסיקו... כי אם תביטו היטב, תבחינו בשרידי טחנת קמח שפעלה כאן לפני כמאה שנים לצד מפל המים.
תושבי מטולה הסמוכה ניצלו את מי הנחל לא רק לשתייה ולהשקיית השדות, אלא גם לטחינת קמח, באמצעות
טחנה שפעלה בכוח המים.
אז איך הכל נראה באותם ימים?

חברו את הקווים בין המספרים, וגלו בעצמכם!

המשיכו על השביל ועצרו לפני או אחרי הגשר שמוביל למפל האשד

משימה 4 - צמחי הטבע מתחבאים בתפזורת

כולנו מתרגשים בעת מפגש עם בעלי חיים מיוחדים, אך נחל עיון הוא גם מקור החיים של צמחים רבים. ובכלל, תמיד כיף לזהות בשמם פרחים, שיחים ועצים. קבלו עצה: לקראת הטיול הבא, בקשו מההורים להצטייד ב"מגדיר צמחים".

סמנו בתפזורת את הצמחים שגדלים בשמורה:

ה	צ	י	ב	ב	צ	נ	ז	פ	ר	צ
ר	ת	י	נ	ו	מ	ל	ח	נ	ב	ח
ד	נ	ח	מ	כ	ת	ק	ו	א	ו	ל
ו	ח	ל	ז	י	ר	ו	ס	ר	ד	א
פ	ס	ב	ב	ה	נ	צ	ת	פ	ש	ו
ה	י	ל	ו	פ	ס	י	ק	מ	כ	ב
נ	ד	ש	ו	ש	ח	צ	י	נ	ח	ו
ח	ה	ב	א	ה	י	ס	ט	ו	צ	ק
ל	י	ר	א	ה	ע	ו	ל	נ	ב	ח
י	ש	י	ר	ה	ב	ר	ע	ס	י	ר
מ	צ	מ	ס	מ	נ	י	א	ו	ר	ה

לוע הארי

חלבוב

חלמונית

אדר סורי

ערבה

הרדוף הנחלים

חצב

קוציץ סורי

הידעת?

באביב פורח כאן צמח יפהפה בשם קוציץ סורי. אפילו ביוון העתיקה, לפני אלפי שנים, נהגו לעטר את עמודי השיש של מבנים רבים בדוגמאות של קוציץ סורי.

המשיכו על השביל ועצרו ברחבת המצפור שמעל מפל התנור.

משימה 5 - מה מספרת תמונת הנוף?

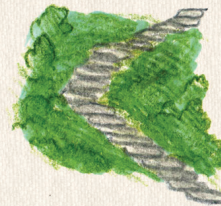
מכאן רואים היטב את מפל התנור האדיר.
אך אם תתעמקו בנוף הנהדר, תוכלו להבחין בפרטים רבים נוספים שכיף לגלות. רוצים לנסות?
סמנו V לצד הדברים שבהם אתם מבחינים.
בקשו גם מההורים להשתתף במשימה חווייתית זו - פשוט להתבונן בטבע...
(ואפשר גם לעצום עיניים ולהקשיב לקולות הטבע - חוויה נהדרת!)

□ שלושה גוונים שונים של הצבע הירוק (ואולי גם צהוב)

□ מטיילים שצועדים בשבילים רחוקים
(מעניין אם הם חובשים כובעים...)

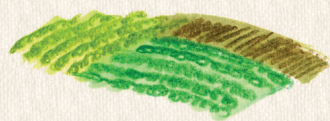
□ מדרגות על השביל

□ כביש מפותל

□ שלושה מינים שונים של ציפורים

□ שדות חקלאיים מחוץ לשמורה

□ סימנים לכך שהרוח נושבת

□ צמחייה מעניינת שגדלה על קירות המפל

עוד משהו מעניין שלא כתוב כאן:

משהו מעניין שלא כתוב כאן וגיליתם בעצמכם:

המשיכו מטה על השביל ועצרו מול מפל התנור

משימה 6 - חיות מסתתרות

עד כמה אתם קרובים למפל? האם אתם מרגישים רסס של מים על פניכם? נכון שזה מרענן ומרגש?

הביטו היטב במים ואולי תבחינו בדגים השוחים בהם.
ואם אכן הצלחתם לצפות בהם, אתם מוכנים למשימה הבאה:
באיור מסתתרים כמה בעלי חיים שמתגוררים בשמורה.
מצאו והקיפו בעיגול לפחות 5 מהם.

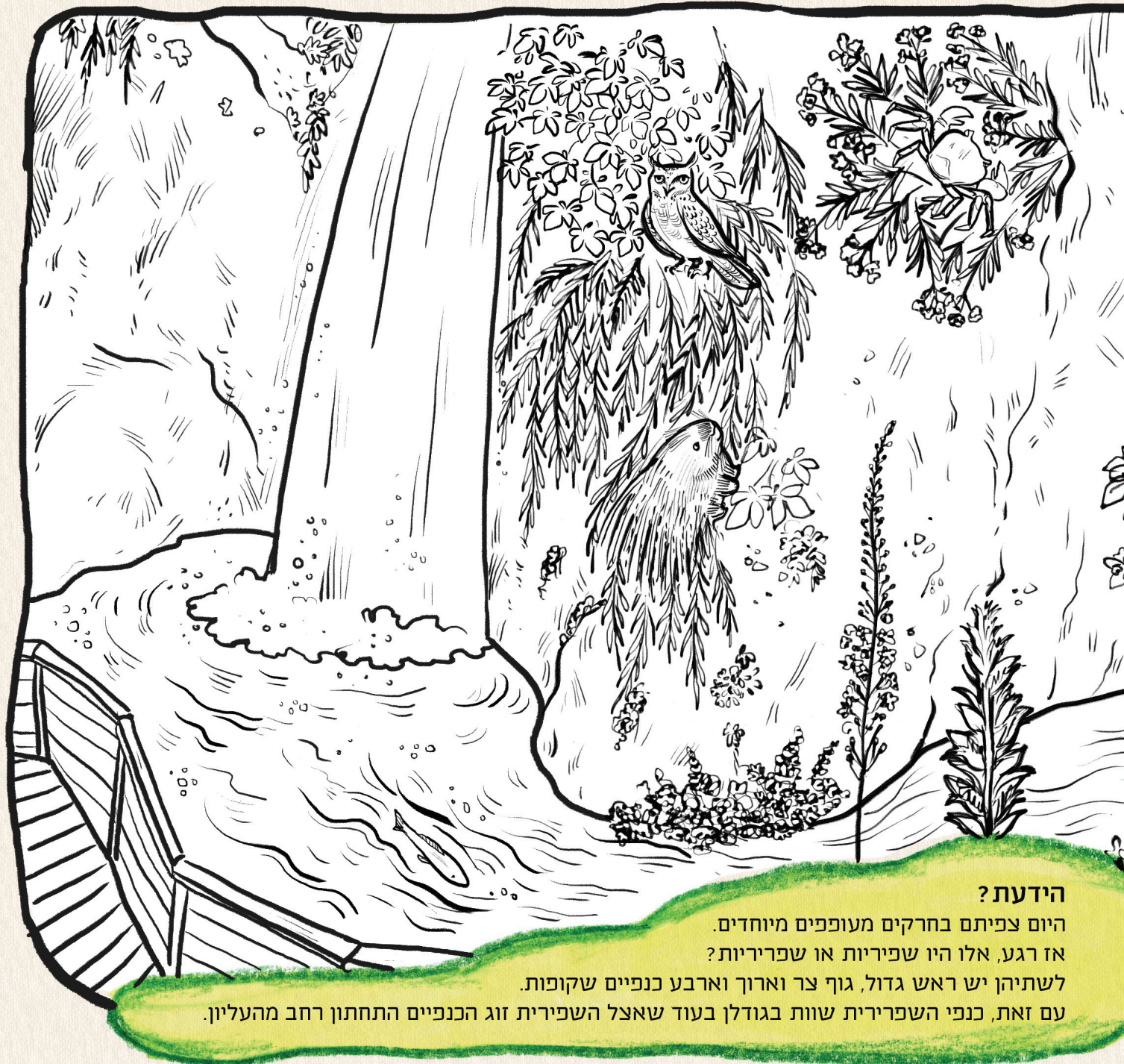

הידעת?

מבין שפע בעלי הכנף בשמורה, קל במיוחד לזהות את השלדג לבן-החזה.
לאו דווקא בגלל המראה שלו, אלא גם בגלל הצווחות הקולניות שלו.
חשבו: מדוע זכה לשם "שלדג"?

הידעת?

מדוע קוראים למפל התנור בשמו?
ארובת המפל מזכירה את צורתה של חצאית ערבית מסורתית. בשפה הערבית, לחצאית כזו קוראים "תנורה".
הסבר נוסף: ארובתו מזכירה טאבון, הלוא הוא התנור של הפלאחים הערבים.

הידעת?

היום צפיתם בחרקים מעופפים מיוחדים.
אז רגע, אלו היו שפיריות או שפיריות?
לשתיהן יש ראש גדול, גוף צר וארוך וארבע כנפיים שקופות.
עם זאת, כנפי השפירית שוות בגודלן בעוד שאצל השפירית זוג הכנפיים התחתון רחב מהעליון.

את המשימה הבאה ניתן לבצע כאן או בסיום המסלול, ליד מרכז השירות ובריכות השכשוך

משימה 7 - פקחים צעירים למען הסביבה

היי חברים וחברות שלי!
רגע לפני שאתם מסיימים את הסיור בשמורת טבע נחל עיון (וטובלים בבריכות השכשוך),
יש משהו חשוב שאני רוצה שתדעו.

כאשר תפגשו את הסמל הזה ברחבי ישראל, דעו שהגעתם למקום מיוחד שצריך לשמור עליו.

על השביל - למען ביטחונכם, ועל מנת שלא לפגוע בגנים הלאומיים ובשמורות הטבע,
יש ללכת אך ורק בשבילים המסומנים.
ניקיון בכל מצב - שמרו על הניקיון, כי הלכלוך אינו נעים לכולנו וגם פוגע בבעלי החיים
בגלל סכנת חנק, הרעלה ועוד.
הביטו, אל תגעו. אנא, אל תגעו בחי ובצומח שסביבכם - הדבר עלול לפגוע בהם ובכם.

התבוננו באיורים וסמנו בעיגול את ההתנהגויות המזיקות שאולי ראיתם בביקור שלכם בשמורה.
לא נתקלתם בהתנהגות מזיקה? נהדר! כולנו הרווחנו!

ועתה, אם סיימתם בצורה מוצלחת לפחות 6 משימות, אתם זכאים לקבל תג "פקחים צעירים" ולהשתתף בטקס ההתחייבות, שייערך לצד מרכז השירות.

התחייבות הפקחים הצעירים

אני, פקח/ית צעיר/ה בישראל,
אמשיך לצאת לטבע, להכיר ולטייל.
אספר לילדים אחרים, לקרובים ולשכנים
על מה שלמדתי בשמורת טבע נחל עיון
וכמובן - על "פקחים צעירים".

כאן למדתי על שמירת הטבע,
וגם על חשיבות המים לטבע - לחיות ולצמחים.

אני מתחייב/ת לשמור בכל האתרים
על בעלי החיים, העצים והפרחים,
להתנהג בשמורות ובגנים בצורה נאותה
ולדאוג שהסביבה תהיה נקייה.
לכבד את הטבע ואת כל אוצרותיו
בכל מקום ובכל מצב.

על החתום _____ תאריך _____

שם עורך הטקס _____ חתימת עורך הטקס _____

ניתן בשמורת טבע נחל עיון

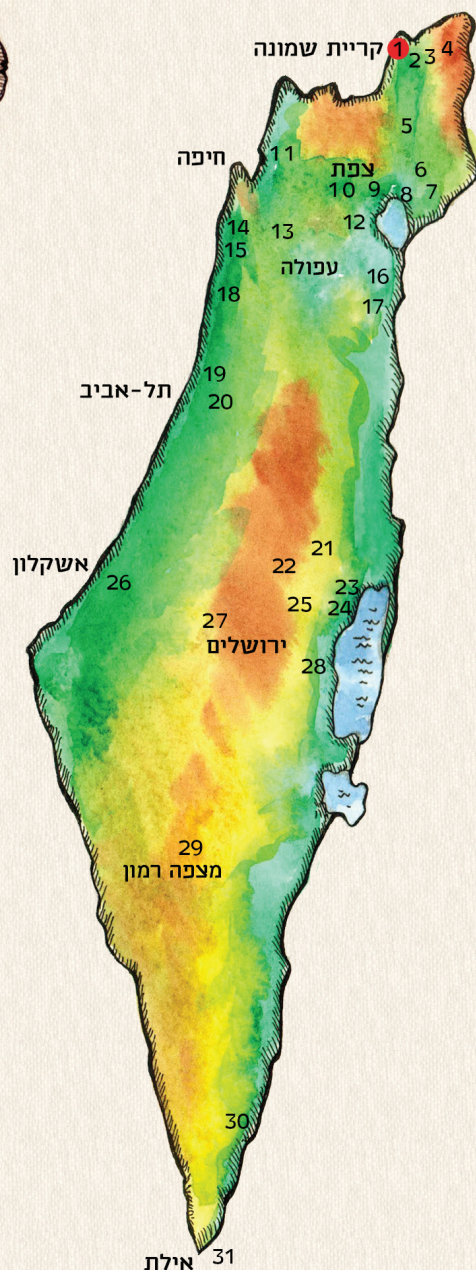

נראה
בגנים הלאומיים
ושמורות הטבע!

פקחים צעירים ברחבי הארץ

1. שמורת טבע נחל עיון
2. שמורת טבע תל-דן
3. שמורת טבע נחל חרמון (הבניאס)
4. גן לאומי מבצר נמרוד
5. שמורת טבע החולה
6. שמורת טבע משושים
7. שמורת טבע גמלא
8. שמורת טבע מגידה
9. גן לאומי כורזים
10. שמורת טבע נחל עמוד
11. גן לאומי מבצר יחיעם
12. גן לאומי ושמורת טבע ארבל
13. גן לאומי בית שערים
14. שמורת טבע נחל מערות
15. שמורת טבע חוף דור הבונים
16. גן לאומי כוכב הירדן
17. גן לאומי בית שאן
18. גן לאומי קיסריה
19. גן לאומי אפולוניה
20. גן לאומי ירקון
21. שמורת טבע נחל פרת
22. גן לאומי עין חמד
23. פארק (גן לאומי) קומראן
24. שמורת טבע עיינות צוקים
25. פארק (גן לאומי) הרודיון
26. גן לאומי אשקלון
27. גן לאומי בית גוברין
28. שמורת טבע עין גדי
29. גן לאומי עבדת
30. שמורת טבע חי-בר יוטבתה
31. שמורת טבע חוף האלמוגים

חברת פקח צעיר-נחל עיון
מחיר: 10.00 ש"ח

10000919

חפשו אותנו ב-

איור ועיצוב: ענבל שריד בר שקד

כתיבה: איל שפירא